

УДК 747: 72.035.5

ЕКЛЕКТИКА В ДИЗАЙНІ ІНТЕР'ЄРУ ЖИТЛОВИХ ПРИМІЩЕНЬ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XIX – ПОЧАТКУ XX СТ.

Руслана БЕЗУГЛА – доктор мистецтвознавства, доцент, завідувач кафедри дизайну, Державний торговельно-економічний університет, м. Київ
<https://orcid.org/0000-0003-1190-3646>
<http://doi.org/10.35619/ucpmk.51.1088>
r.bezuhla@gmail.com

Аліна СЛІВІНСЬКА – кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри дизайну, Державний торговельно-економічний університет, м. Київ
<https://orcid.org/0000-0002-3317-1370>
alina.slivinska@gmail.com

Розглянуто причини і динаміку становлення еклектичного стилю у другій пол. XIX – початку XX ст., часу посилення тенденції до гетерогенності та ускладнень стилів. Проаналізовано зв'язок еклектики з тенденцією створювати житловий простір, який враховує особливості життєвого шляху і обраних цінностей замовника. Виявлено причини генерації еклектичних підходів до оформлення житлових інтер'єрів в процесі їх радикалізації в означений період. Окреслено необхідність використовувати феноменологічний підхід у сучасних дослідженнях еклектики як естетичної і інтелектуальної традиції другій пол. XIX ст. З'ясовано особливості еклектичних стилістичних вирішень інтер'єрів українських житлових приміщень, описаних у мистецьких творах цього періоду, які відображають соціальні трансформації того часу.

Ключові слова: дизайн; еклектика; інтер'єр; український інтер'єр житлових приміщень другої половини XIX – початку XX ст.

Постановка проблеми. Еклектика – це концепція, яка виходить за межі мистецтва, присутня у філософській, науковій, політичній думці, пов'язана з соціокультурними, естетичними та етичними трансформаціями, які відбувалися в епоху раннього модерну і постмодерну. В сучасному архітектурному дискурсі еклектика розглядається як тенденція розвитку стилів до змішування, гетерогенності, яка може бути посилюватися в певні історичні періоди, існуючи в слабкій версії або сильній (радикальний еклектизм) і має повторювальний характер. Період 1870-1910 роки визнається як унікальний історичний час найвищої кульмінації перетину стилів, як наслідок піку різноманітності і несумісності одночасно існуючих стилівна той час. Сучасні дослідження особливостей прояву цієї тенденції наприкінці XIX та на початку XX ст. в Україні у формуванні інтер'єру житлових приміщень наближають до осмислення феномену еклектики і правильного використання означеного методу у дизайнерських практиках.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасні дослідження проблеми еклектики і еклектизму в дизайні інтер'єру зосереджуються навколо теоретичного вивчення змісту означених понять в контексті різних історичних епох і його сучасних інтерпретацій в доробках зарубіжних і вітчизняних авторів. За відсутності реального визначення поняття еклектики науковці з обережністю використовують термін еклектики в значенні самостійного стилю, натомість він часто розглядається як стилістичний підхід, або метод, або замінюється поняттями історизм, ретроспективізм, синтетизм, творчий метод, фантазійний стиль (модерн).

Зокрема, на основі досліджень еклектичного стилю громадських забудов Києва на зламі XIX-XX ст., Т. Березюк, А. Пучков пропонують визначати його як точковий, конкретний і індивідуальний, існуючий в окремих випадках. «Насамперед тоді, коли художні методи еклектизму та стилізаторства, які за умови перетинання з творчим методом могли акумулювати художній матеріал спільно зі змістом архітектурної форми» [2;24]. Л. Бачинська аналізує еклектику в українській архітектурі кінця XIX – початку XX ст. як відображення економіки та засіб підкреслення високого рівня прибутків, міцності і надійності, впевненості у майбутньому власника [1]. О. Сердюк досліджує формування особливостей еклектичних стилістичних рішень київського житлового інтер'єру другої половини XIX – початку XX століть як продукту відображення пошуку умовної власної неповторності, прагнення бути унікальним в масовій забудові означеного часу [12].

Дослідження еклектики як творчого методу, що складається з вибору та використання стилістично виражених форм і композиційних прийомів формоутворення, і як стильового напрямку, в якому представлені неостилістичні течії, які пройшли «відродження» за принципом «ревівалс» презентовано в працях Т. Давідіч [3;11-12].

Теоретичні основи практики еклектизму в європейській архітектурі XVIII представлено у розвідках

К. Невілла (K. Neville) [21], переосмислення еkleктизму вікторіанської епохи другої половини XIX ст. в працях К. Болус-Рейхерта (Bulus-Reichert Chr.) [17]. Еkleктизм Франції другої половини XIX ст. і його прояви у колекціонуванні та оформленні модельних інтер'єрів, як приклад ретельно продуманих декоративних ансамблів, підпорядкованих правилами історичного відновлення і стилю модерну та створення колекції предметів із різних часів та місць через внутрішнє оздоблення представлено у дослідженнях Анки І. Леск (Anca I. Lasc).

Вона розглядає еkleктику французького інтер'єрного дизайну другої половини XIX ст., як метод створення приватного інтер'єру, новаторських комбінації, «justemilieu» – проміжної позиції між еkleктичним і тематичним поєднаннями [19]. Концепція радикального еkleктизму відомого американського архітектора Чарльза Дженкса, який вважав, що «термін еkleктизм постійно застосовувався помилково протягом 50 років ... до того, що в основному були одночасні, послідовні відродження» представлено в дослідженнях А. П. Стіна (Andrew P. Steen) [23; 136].

Ч. Дженкс стверджував, що 1870-1910 рр. є часом найвищого проявлення природи феномену еkleктики, коли існувало одночасно не менше п'ятнадцяти архітектурних стилів. «Друге вікно» радикального еkleктизму, на його думку, відкрилося у 1969 р. і залишається відкритим до сьогодні [23; 137-138], в якому сформувалася еkleктична мова постмодерністської архітектури. Прагматичні дослідження М. Жулінської змісту новітніх термінів (Grandmillennial, Grandpa, chic, hipstoric, clustering тощо) для позначення еkleктики в дизайні інтер'єру, які з'явилися протягом останніх п'яти років, свідчать про усталеність і зв'язок еkleктичних тенденцій дизайні інтер'єру з технологічним прогресом [5].

Феноменологічне дослідження еkleктики як стилю, побудованого на змішуванні стильових рис і елементів, що виявляє найвиразніші риси внутрішнього світу людини, підкреслює її «сильні» сторони, представлено в розвідках І. Легенького. Еkleктика на відміну від однорідних стилів володіє найвдалішими принципами у створенні неформального образу, який втілює в собі оригінальність, провокацію, виклик, заперечення загальноприйнятих норм, вираження відношення до навколишнього світу [8].

Мета статті – переосмислити динаміку оновлення і наповнення новими смислами, значеннями еkleктичного підходу до оформлення інтер'єру житлових приміщень і його практичної реалізації в Європі в другій половині XIX – початку XX ст. та в Україні, розглянути особливості еkleктичних інтер'єрів, які були представлені у художніх творах українських письменників означеного періоду.

Виклад основного матеріалу. Терміни «еклектичний», «еклектика» нині асоціюється зі стилем декорування як спосіб змішування та поєднання кількох типів декору житлового приміщення в одну цілісну і цілеспрямовану тему, яка відображає світосприйняття людини і себе самої. Змішування візерунків/патернів слідує правилу цілісності і підпорядкованості та спрямована на створення цікавого візуально привабливого естетичного образу середовища. Еkleктичний інтер'єр будується на включенні кольору і текстури у житловий простір, використанні професійного поєднання кольорів і текстури предметів, які забезпечують цілісність спроектованого середовища. Еkleктика в сучасному інтер'єрі розцінюється як результат творчого пошуку свідомого поєднання різних двох більше стильових елементів і речей, шляхом їх відбору, закономірного і випадкового, з історичного минулого і додавання їх до сучасного образу житлового простору.

Для розуміння основних характеристик еkleктики як способу створення сучасного житлового простору розглянемо еkleктичні практики дизайну інтер'єру другої половини XIX – початку XX століття, коли загальна тенденція всіх стилів до гетерогенності досягала піку, ускладнення та еkleктизм були найпоширенішими. В період із 1870 року по 1910 рік нараховували не менше п'ятнадцяти стилів, які будучи гібридними, ставали синкретичними, і навіть еkleктичними [23; 138]. В XIX ст. еkleктичні ідеї знайшли яскраве вираження в філософській, науковій і політичній думці, мистецтві і булівідображенням соціокультурних, естетичних та етичних трансформацій того часу.

Розуміння еkleктики як безрозсудного прийняття різних історичних стилів або способу критичного їх залучення, розкриває лише одне із значень цього складного і багатогранного феномену. На думку, К. Болус-Рейхерта, еkleктизм тоді і тепер є одночасно і процесом, і продуктом, і випадковістю і необхідністю, будучи симптомом або занепаду або оновлення, що, в кінцевому підсумку, відкриває можливості переосмислення контрасту між творчістю та критикою, а також самої ідеї оригіналу. Еkleктизм будується на вірі в прогрес – циклічний або уривчастий. Наївний еkleктизм не визнає тягар минулого, який не є загрозою для прогресу. Волонтаристські еkleктики віддають перевагу синтезу над розвитком і прагнуть жити в синхронному, а не діахронному часі,

існуючи з синхронною свідомістю минулого, теперішнього і майбутнього [17; 9-10].

Еклектика була вкорінена у різних напрямках мистецтва означеного часу, але найяскравіше проявилася в живопису й архітектурі. Передумовами становлення еклектичного напрямку в архітектурі пов'язують зі становленням капіталістичного способу виробництва, промисловою революцією, розвитком будівельних матеріалів, розвитком транспортної мережі – побудовою залізниць і каналів, які забезпечили можливості подорожей і відкриття інших культур і мистецьких традицій, формуванням середнього класу, який мав достатньо фінансового забезпечення для задоволення потреби в демонстрації свого соціального статусу через забудову власного помешкання. Розвиток освіти, видавничої справи зробили архітектурні досягнення більш відкритими і забезпечив можливість ознайомлення з історичними стилями за надрукованими гравюрами і рукописами, що сприяло правильному відтворенню історичних форм.

Дослідники вважають, що на поширення еклектики також вплинув романтичний рух у літературі, наприклад, романтизувалося середньовіччя, що певним чином призводило до відтворення готичних архітектурних форм у проєктах того часу. Огляд архітектури вікторіанського періоду дозволяє виділити такі результати еклектизму: стильовий еклектизм, прийнятий (і витриманий) середнім класом; історичні відродження в домашній архітектурі та декорації; тривога через статусну непослідовність, яку представляють копії або імітації; втрата чіткості місця; постійне звуження діапазону автентичності та відповідний пошук естетичної новизни та художньої оригінальності [17;12].

Еклектика в інтер'єрі житлових приміщень базувалася на відмові від сурового дотримання канонів певного стилю та пропонувала право на свободу вибору елементів різних історичних стилів, створюючи на принципово нову концепцію розуміння творчого процесу. Але еклектизм був закорінений в художній культурі дев'ятнадцятого століття, і єдиний спосіб вийти за межі шкідливого, наївного еклектизму – єдиний спосіб розвинути індивідуальний чи національний стиль - полягав у тому, щоб переслідувати більш суворий еклектизм [17; 8].

Приватні інтер'єри другої половини дев'ятнадцятого століття у західній Європі у більшості були невдалими спробами відтворення у своєму часі атмосфери минулого, іноді у вигляді вкраплення екзотичних предметів або у поєднанні в одному середовищі не пов'язаних між собою об'єктів, різних за цінностями та походженням, яке здається абсолютно випадковим і створює відчуття свободи. У створенні інтер'єру особистого простору пропонується використовувати творчий підхід, втілювати фантазії і зосереджувати увагу на предметах, які б відображали індивідуальність господаря, перетворюючи інтер'єр на простір для новаторських експериментів, пошуків сміливих комбінувань і поєднань.

Відсутність одного стилю на той час асоціювалося зі «сучасним стилем» або «фантазійним стилем» («style moderne» або «style fantaisie»), жоден з яких, незважаючи на їх назви, не мав нічого спільного з сучасними меблями і декором, які відомі сьогодні як частина або Art Nouveau, або утилітарної, машиноподібної естетики Ле Корбюзьє. В інтер'єрі кімнат в стилі «defantaisie» використовуються предмети, непов'язані з основним історичним стилем. Ці предмети, які були чужими її традиційним декоративним лініям, також називалися «defantaisie» [19; 280].

Фантазійний стиль або стиль модерн пропонував поєднання різноманітних елементів декорування житлового приміщення, включення предметів різних стилів, експерименти у розміщенні меблів, зневагу до правил проєктування, що відображає конкретний історичний стиль. Критик Анрі де Нуссан визначає стиль модерн як «суміш стилів», відповідно «чим сучасніше, тим більше заборонено в ньому все, що є сучасним» [19; 284].

Таким чином формувалися правила досягнення єдності в оформленні інтер'єру у стилі сучасному або фантазійному, який передбачав використання предметів і декоративного оздоблення минулих століть, які належали до іншої культури і були екзотичними. Стиль модерн, на думку Анкі І. Леск, став терміном для позначення «успішного еклектизму» [19; 284]. Еклектизм починає розумітися як невинне поєднання елементів, що відображає особистий та художній смак замовника [19; 284]. Схеми інтер'єру у Європі кінця XIX століття нагадують нам пошук середнього шляху між історичним відтворенням певного стилю і стилю фантазії або модерну, надихаючись сьогоденням, а не минулим.

Стилістичні вирішення інтер'єрів українських житлових приміщень другої половини XIX – початку XX ст. продовжують еклектичні тенденції архітектури і дизайну інтер'єру Європи зазначеного часу, демонструючи випадковість і безсистемний вибір і відбір, «обережну цікавість», які відображають трансформації у розумінні свободи і необхідності, прояву індивідуальності, особистості і персоніфікації її у продуктах творчості автора, а також прагнення до свідомого процесу відбору з минулого та сучасності, що могло призвести до творчого синтезу [20; 9-10]. Дизайн

житлових інтер'єрів українських особняків, майстерень, галерей досліджуваної доби також ілюструють спроби поєднати випадковість вибору і відбору елементів художнього декорування, матеріалів з минулого і сучасності з необхідним, досягти свободи у творчості як практичної реалізації власного персонального вибору для персонального самовиразу.

Для розуміння особливостей еkleктизму, як тенденції епохи модерну в Україні, цінним фактажем є деталізація особливостей еkleктичних стилістичних вирішень інтер'єрів українських житлових приміщень, описаних у мистецьких творах кінця XIX – початку XX століття, завдяки яким формується достовірне уявлення про еkleктичний інтер'єр житлового простору того часу.

I. Франко у новелі «Сойчине крило» (1905 р.) надає персоналізований опис інтер'єру кабінету героя твору, в якому кожна присутня деталь інтер'єру: декор, річ, предмет тощо є максимально персоналізованими. Семантичне наповнення інтер'єру відображає життєвий шлях, духовні пошуки, внутрішній світ героя: «У тім затишнім кабінеті, обставленім хоч і не багато, та по моїй уподобі, я сам свій пан. Тут світ і поезія мого життя. Тут я можу бути раз дитиною, другий раз героєм, а все самим собою. Зо стін глядять на мене артистично виконані портрети ... Гете, Емерсона, Рескіна. На полицках ... улюблені книги в гарних оправках. На постаменті в кутику мармурова подобизна старинної статуї хлопчика, що витягає собі терен із ноги, а скрізь по столиках цвіти - хризантеми, мої улюблені хризантеми різних кольорів і різних відмін. А на бюрку розложена тека з моїм дневником. А обік бюрка столик, застелений, уквітчаний - їй-богу, сьогодні не лише листки барвінку, але й сині його квітки! ... я в тім пункті забобонний, вірю, що цвіт барвінку на Новий рік приносить щастя» [13]. В XIX ст. еkleктичний стиль пропонували використовувати для оформлення кабінету. Інтер'єр приватного простору кабінету героя стає своєрідним відображенням світу героя, наповнюючи простір ідеями, смислами, цінностями через присутність різноманітних предметів. Вільне поєднання предметів, запропоноване еkleктикою, стає натяком на творчу і інтелектуальну натуру власника. Еkleктичні рішення інтер'єру будуються на змішуванні предметів і стають інструментом досягнення максимальної персоніфікації житлового простору власника. Квіти стають невід'ємним елементом інтер'єру глибокої романтичної натури. I. Франко описує у творі «Воа Constriktor» інтер'єр помешкання галицького буржуа: «Його очі живо оббігли кімнату... Гладка воскована підлога, мальовані стіни, круглий столик з оріхового дерева, комод і писемне бюрко - ось що передусім насувалося оку. ... На боковій стіні, супроти дверей у півтіні висів великий образ у золочених рамах, - ... Була се досить гарна і вірно змальована картина тропічної індійської околиці» [14]. Художні описи еkleктичних інтер'єрів українських буржуа кінця XIX ст. демонструють стилістичні рішення створення внутрішнього середовища, яке стає формою самовираження індивідуальності власника, його внутрішнього світу, духовних пошуків, життєвого шляху. Інтер'єри особистого простору, наприклад «petit salon» або кабінет, або будуар створювалися не в єдиному стилі, додавалося більше фантазії у виборі предметів і їх розташуванні.

Не лише фантазійний вибір і розташування предметів дозволялися в цих просторах, але й тут також рекомендувалося це як правило, понад усе інше [15; 281]. І таким чином, ставало правилом у створенні інтер'єру особистого простору використовувати творчий підхід, втілювати фантазії і зосереджувати увагу на предметах, які б відображали індивідуальність господаря, перетворюючи інтер'єр на простір для новаторських експериментів, пошуків сміливих комбінувань і поєднань. О. Кобилянська у творі «Царівна» (1888-1893 рр.) також використовує еkleктичний інтер'єр для відображення внутрішнього світу головної героїні-жінки, яка свідомо обирає цінність свободи і рухається шляхом емансипації, щоб стати «царівною своєї долі» [6]. Ціннісний вибір героїні відображується О. Кобилянською через інтер'єр її житла («другої шкіри») [18; 38], усталене розуміння її бажань доповнено інтер'єром. О. Кобилянська специфічно модернізує кімнату Наталки: «А вже її кімната – то чисте вар'яцтво. Жіноча... кімната з чисто мужеським характером ... Над ліжком висить револьвер... Фотографії божевільних писателів і якихсь мужицьких поетів... малий образець, як Ісус Христос молиться на Оливній горі ... видерта картка з якогось ілюстрованого часопису ... пришпилений чотирьома шпильками до килимка над її постільню. ... В однім куті тієї її кімнати – саме коло якогось макартівського букету, висів також «образ». Він представляв цілком неодагнену жінчину, обвиту лишень у якийсь серпанок, як вона ніби летить лісом, а в руках, піднесених високо вгору, держить якась світло ...» [10; 118].

Інтерес до еkleктичного предметного наповнення житлового простору, створення еkleктичного інтер'єру у жінок пояснюється бажанням створювати неформальний власний образ, існуючими на той час феміністичними ідеями. Також у XIX столітті вважалося допустимим використовувати еkleктику для оформлення приватного простору, порушувати існуючі прописані правила і вимоги дизайну інтер'єру в епоху історизму в кімнатах жінок. Наприклад, у Франції дозволялося порушувати

єдиний стиль інтер'єру лише у кімнатах: «petit salon» і «boudoir» де й змішувалися предмети з різних місць і в різних стилях, зберігаючи розташування в естетично єдиному просторі [20; 28].

Інтер'єр еkleктичного характеру, феміністичний за образом можемо побачити у літературно-меморіальному музеї Ольги Кобилянської, який складається з класичних масивних меблів, до яких додається легке крісло з ротангу, запозичене з колоніального «курортного стилю» [15].

Для створення еkleктичного інтер'єру використано важкі гардини з візерунковим ламбрекеном з етнічного текстилю, дуже особисті речі – привезена подругою пляшка з чорноморською водою, гербарій едельвейсів, складений сестрою Євгенією, картина брата письменниці Степана «Чернівецька Мона Ліза» [15]. Ці предмети випадково поєднуються в інтер'єрі, створюючи автобіографічний ракурс письменниці.

Наприкінці XIX – початку XX століття сформувалася тенденція до унікального поєднання різноманітних стильових елементів, яка пов'язана зі змінами у самосвідомості людини, її прагнення до самовираження у свободі вибору на різних рівнях буття, що пов'язано з соціальними трансформаціями того часу. Еkleктичний підхід приваблює можливістю поєднати елементи стилів, уникаючи початкової специфіки стилів і використання предметів, які занадто пасують один до одного, і створити простір, як продовження (відбиток) особистого світу.

Розглянуті фрагменти з описом інтер'єрів кінця XIX – початку XX ст. у художніх творах українських письменників є прикладами еkleктичного оформлення житлового простору, в якому використовуються предмети з минулих і ймовірних подорожей. інтер'єру. В ньому поєднуються предмети з різних культур, з різного часу, нових і старих.

Еkleктична атмосфера житлового простору посилюється присутністю рослин. Еkleктичний дизайн базується на особистості та історії замовника, тому ключовим є відображення його улюблених речей. Галерейна стіна в еkleктичному інтер'єрі, що демонструє улюблені твори мистецтва та декору різних розмірів і масштабів, допомагає виразити індивідуальність, має ритмічність, розподіл, інтервал.

Висновки. В результаті дослідження з'ясовано, що використання еkleктичного підходу в оформленні українських інтер'єрів житлових приміщень наприкінці XIX – початку XX століття демонструє приналежність України до трендів європейських архітектурних, мистецьких і дизайнерських практик того часу. Феноменологічний підхід до вивчення стилів є ефективним інструментом аналізу еkleктики. Він забезпечує з'ясування суттєвих формотворчих властивостей стилю, в яких відображаються домінуючі ідеї епохи, напрям цивілізаційного пошуку і визнання загальнолюдського і індивідуального ціннісного порядку.

Список використаної літератури

1. Бачинська Л. Сучасна архітектурна еkleктика: причини і тенденції. *Праці Центру пам'яткознавства*. 2009. Вип. 16. С. 186-189.
2. Березюк Т., Пучков А. До визначення ключових понять теорії стилю в архітектурі (на матеріалах еkleктики Києва зламу XIX-XX століть). *Зб. наук. пр. «Українська Академія мистецтва»*. Київ : Гельветика, 2022. Вип. № 31. С. 15–25. URL: 195.20.96.242:5068/kvnaoma-xmlui/handle/123456789/216?show=full (дата звернення: 04.09.2025).
3. Давідіч Т. Аналіз та порівняння понять «стиль і еkleктика в теорії архітектури». *ScienceRise*. 2019. № 6 (59). С. 6-12.
4. Голод Р. Мікропоетика інтер'єрного опису у прозі Івана Франка. *Вісник Прикарпатського університету: Філологія*. Івано-Франківськ, 2010. Вип. 23-24. С. 149-157. URL: //lib.if.ua/franko/1314008706.html (дата звернення 28.08.2025).
5. Жулінська М. Новітня лексика сфери дизайну інтер'єру. *Наук. зап. Серія: Філологічні науки*. 2025. Вип. 2 (213). С. 261-266. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/28510 (дата звернення: 21.09.2025).
6. Капуш І. «Пляшка води з моря, яке вона ніколи не бачила». Топ-10 речей з музею Ольги Кобилянської у Чернівцях URL: https://susplne.media/author/irina-kapus/ (дата звернення: 08.09.2025).
7. Кобилянська О. Царівна. URL: ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=1027 (дата звернення: 02.08.2025).
8. Легенький І. Феномен стильової динаміки в культурі XX століття. *Дизайн після епохи постмодерну: ідеї, теорії, практика: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф.*, 15 – 16 квіт., 2021 р. Київ : Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, 2021. С. 24-29 [237 с.].
9. Нечуй-Левицький І. Гастролі. URL: https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=2635.
10. Откович К. Особливості гендерного дискурсу в творчості Ольги Кобилянської. *Вісник Львів. університету. Серія філософські науки*. 2015. Вип. 17. С. 117–124.
11. Пучков А. Український архітектурний стиль. Візії, модуси, століття. Київ : Родовід. 2025. 276 с.
12. Сердюк О. Стилiстичне вирiшення київського житлового інтер'єру другої половини XIX – початку XX століть / *Праці Центру пам'яткознавства: Зб. наук. пр.* 2009. Вип. 16. С. 55-64.
13. Франко І. Сойчине крило. URL: ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=3782 (дата звернення: 08.09.2025).

14. Франко І. Воа Constrictor. Вид. нове, перероблене. Львів : Українсько-руська видавнича спілка, 1907. 150 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Franko/Boa_constrictor_vyd_1907/ (дата звернення: 15.09.2025).
15. Чернівецький літературно-меморіальний музей Ольги Кобилянської. *Альбому. Інтер'єр*. URL: <https://surl.li/dpbfcf> (дата звернення: 06.08.2025).
16. Anderson E. Hans Makart's. Technicolor Dream House: Decoration and Subjectivity in Nineteenth-Century Vienna West 86th: *Journal of Decorative Arts, Design History and Material Culture*. 2015. Vol. 22 (1) / Spring-Summer 2015. URL: <https://west86th.bgc.bard.edu/articles/article-1/>.
17. Bolus-Reichert Chr. Theage of eclecticism : literature and culturein Britain, 1815–1885. The Ohio State University Press Columbus, 2009. 296 p.
18. Caan Sh. Rethinking Designand Interiors. Human Beingsinthe Built Environment. Laurence King Publishing. 2011. 192 p.
19. Lasc Anca I. Le Juste Milieu: Alexandre Sandier, Theming, and Eclecticism in French Interiors of the Nineteenth Century, *Interiors*, 2: 3, 277-305/ *Interiors Volume 2, Issue 3*, 2011. P. 277–306.
20. Lasc Anca I. Interior Decorating in Nineteenth-CenturyFrance: The Visual Cultureof a New Profession. Manchester: Manchester University Press, 2018. 267 p.
21. Neville Kr. The Theory and Practice of Eclecticismin Eighteenth-Century European Architecture/ *Journal of the Society of Architectural Historians* 79, no. 2 (June 2020). P. 152–170.
22. Praz M. AnIllustrated History of Interior Decoration from Pompeiito Art Nouveau/ translated from the Italianby W. Weaver – LondonThames & Hudson Ltd., 1995. 388 p.
23. Steen Andrew P. Radical Eclecticism and Post-Modern Architecture / *The Journal of the Society of Architectural Historians, Australia and New Zealand*. Vol. 25, No. 1, 2015. P. 130–145.
24. Strachey L. Eminent Victorians. 1918. Introductionby Michael Holroyd. London: Penguin. 1986.195 p.

References

1. Bachynska L. Suchasna arxitekturna eklektyka: prychnyny i tendenciyi. *Praci Centru pam'yatkoznavstva*: 2009. Vyp. 16. S. 186-189.
2. Berezyuk T., Puchkov A. Do viznachennya klyuchovih ponyat teoriiy stilyu v arhitekturi (na materialah eklektiki Kiyeva zlamu HH-HH stolit) / *Zbirnyk naukovykh prats «Ukrayinska Akademiya mistectva»*, 2022. Vyp. № 31. S. 15–25.
3. Davidich T. Analiz ta porivnyannya ponyat «styl» i «eklektyka» v teoriiy arxitektury. *ScienceRise*. 2019. № 6 (59). S. 6-12.
4. Holod R. Mikropoetyka interyernoho opysu u prozi Ivana Franka. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu: Filolohiya*. Ivano-Frankivsk, 2010. Vyp. 23-24. S. 149-157. //lib.if.ua/franko/1314008706.html
5. Zhulinska M. O. Novitnyha leksika sferi dizajnu inter'yeru / *Naukovi zapiski. Seriya: Filogichni nauki*. Vip. 2 (213), 2025. S. 261-266. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/28510> (data zvernennia: 21.09.2025).
6. Kapush I. «Plyashka vody z morya, yake vona nikoly ne bachyla». Top-10 rechej z muzeyu Olhy Kobylyanskoyi u Chernivcyax URL: <https://susplne.media/author/irina-kapus/> (data zvernennia: 08.09.2025).
7. Kobylyanska O. Carivna. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=1027> (data zvernennia: 02.08.2025).
8. Legenkij I. Yu. Fenomen stilovoyi dinamiki v kulturi HH stolittya. *Dizajn pislyha epohi postmodernu: ideyi, teoriiy, praktika*: zbirnik materialiv Vseukrayinskoyi naukovo-praktichnoyi konferenciyi, 15 – 16 kvitnyha 2021 r. Kyiv : Kiyivskij nacionalnij universitet kulturi i mistectv. 2021. S. 24-29.
9. Nechuj-Levyckij I. Hastroli. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=2635>.
10. Otkovyh K. Osoblyvosti hendernoho dyskursu v tvorchosti Olhy Kobylyanskoy *Visnyk L"vivs"koho universytetu. Seriya filosofski nauky*. 2015. Vyp. 17. S. 117–124.
11. Puchkov A. Ukrayinskij arhitekturnij stil. Viziyi, modusi, stolittya. Kyiv: Rodovid. 2025. 276 s.
12. Serdyuk O.M. Stylistychnhe vyrishennya kyyivskoho zhytlovoho inter'yeru druhoyi polovyny XIX – pochatku XX stolit / *Praci Centru pam'yatkoznavstva: Zb. nauk. pr.*, 2009. Vyp. 16. S. 55-64.
13. Franko I. Sojchynne krylo. Vyd. nove, pereroblene. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=3782> (data zvernennia: 08.09.2025).
14. Franko I. Boa Constrictor. Lviv: Ukrayinsko-ruska vydavnycha spilka , 1907. 150 s. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Franko/Boa_constrictor_vyd_1907/ (data zvernennia: 15.09.2025).
15. Cherniveckij literaturno-memorialnyj muzej Olhy Kobylyanskoyi. Albomy. Inter'yer. <https://surl.li/dpbfcf> (data zvernennia: 06.08.2025).
16. Anderson E. Hans Makart's. Technicolor Dream House: Decoration and Subjectivity in Nineteenth-Century Vienna West 86 th: *A Journal of Decorative Arts, Design History and Material Culture*. 2015. Vol. 22. No. 1 / Spring-Summer 2015. URL: <https://west86th.bgc.bard.edu/articles/article-1/>.
17. Bolus-Reichert Chr. Theage of eclecticism: literature and culturein Britain, 1815–1885 . The Ohio State University Press Columbus. 2009. 296 p.
18. Caan Sh. Rethinking Designand Interiors. Human Beingsinthe Built Environment. Laurence King Publishing. 2011. 192 p.
19. Lasc Anca I. Le Juste Milieu: Alexandre Sandier, Theming, and Eclecticism in French Interiors of the Nineteenth Century, *Interiors*, 2: 3, 277-305/ *Interiors Volume 2, Issue 3*, 2011. P. 277–306.

20. Lasc Anca I. *Interior Decorating in Nineteenth-Century France: The Visual Culture of a New Profession*. Manchester: Manchester University Press, 2018. 267 p.
21. Neville Kr. The Theory and Practice of Eclecticism in Eighteenth-Century European Architecture. *Journal of the Society of Architectural Historians*, 79, no. 2 (June 2020). P. 152–170.
22. Praz M. *An Illustrated History of Interior Decoration from Pompeii to Art Nouveau* / translated from the Italian by W. Weaver – London Thames & Hudson Ltd., 1995. 388 p.
23. Steen Andrew P. Radical Eclecticism and Post-Modern Architecture / *The Journal of the Society of Architectural Historians, Australia and New Zealand*. Vol. 25, No. 1, 2015. P. 130–145.
24. Strachey L. *Eminent Victorians*. 1918. Introduction by Michael Holroyd. London : Penguin. 1986. 195 p.

UDC 747: 72.035.5

ECLECTICISM IN THE INTERIOR DESIGN OF RESIDENTIAL PREMISES IN THE SECOND HALF OF THE 19 TH – EARLY 20 TH CENTURY

Ruslana BEZUHLA – Doctor of Art Studies, associate professor, Head The Department of Design, State University of Trade and Economics, Kyiv, Ukraine

Alina SLIVINSKA – PhD in Philosophy, Assistant Professor, The Department of Design, State University of Trade and Economics , Kyiv, Ukraine.

The aim of this paper is to rethink the dynamics of renewal and filling with new meanings, the significance of the eclectic approach to interior design of residential premises and its practical implementation in Europe in the second half of the 19 th – early 20 th centuries and in Ukraine based on the analysis of interior descriptions in the works of Ukrainian writers. Research methodology. Twenty major publications on the subject (monographs, articles in foreign and domestic scientific journals) were analyzed. Results. The study revealed that the use of an eclectic approach in the design of Ukrainian residential interiors for the general population in the late 19 th and early 20 th centuries demonstrates Ukraine's affiliation with the trends in European architectural, artistic, and design practices of that time, which reflected the established order of universal and individual values and taste preferences of European society at that time. The phenomenological approach to the study of styles is an effective tool for analyzing eclecticism. Novelty.

The article examines the peculiarities of the formation and dynamics of the development of the eclectic approach in the interior design of residential premises, and explores eclecticism as an aesthetic and intellectual tradition of the second half of the 19 th and early 20 th centuries in Western Europe and Ukraine. Practical significance. The results of the article can be used for further research into the phenomenology of eclecticism.

Key words: design; eclecticism; interior; Ukrainian interior design of residential premises in the second half of the 19 th – early 20 th centuries.

Стаття отримана 28.09.2025

Стаття прийнята 19.10.2025

Стаття опублікована 22.12.2025